

PM Grunder för beräkning av lagringsavgifter enligt lag (2012:806) om beredskapslagring av olja.

Sammanfattning

Inför varje nytt lagringsår (1 april – 31 mars) ska Energimyndigheten underrätta lagringsskyldiga om grunderna för beräkning av de lagringsavgifter som kommer åläggas dem, om brister i lagret uppstår under året.

Inför lagringsåret 2016/2017 gjorde Energimyndigheten en översyn av metodiken för att säkerställa att uträkningarna lever upp till de krav som specificeras i Lag (2012:806) om beredskapslagring av olja (LOBO), samt i Förordning (2012:873) om beredskapslagring av olja (FOBO). Detta har gjorts med särskild tanke på att Energimyndigheten under 2015, efter goda initiala resultat från sitt statistikförbättringsarbete, nu på ett tillfredställande sätt kan säkerställa lagrens storlek. Energimyndigheten kan komma att förändra uträkningsmodellen för lagringsavgifterna under årets gång, men kommer då kommunicera förändringen till lagringsskyldiga innan den träder ikraft.

Energimyndigheten gör bedömningen att det förbättrade statistik- och rapporteringsförfarandet, i komplement med stringent tillämpning av lagringsavgiftsinstrumentet, ökar allmänhetens och lagringsskyldigas tilltro till beredskapslagringssystemet.

Bakgrund

De nya lagringsavgiftsregler som kom till genom LOBO syftar till mer än att endast utdela ett straff till lagringsskyldig om en brist uppkommit i beredskapslagret. Den nya lagringsavgiftsmodellen som trädde ikraft i och med LOBO har som grundprincip att den fulla kostnaden för beredskapslagringen alltid ska betalas av den lagringsskyldige. Därutöver ska en rörlig straffsats ovanpå själva grundkostnaden tas ut som eskalerar ju längre lagerbristen pågår. På så sätt kostar en stor brist proportionellt sett mer än en marginell brist. Likaså kostar en kort brist, kanske uppkommen genom en logistikstörning, mycket mindre än en lång brist uppkommen genom undermålig lagerplanering eller en aktörs medvetna försök att åka snålskjuts på övriga lagringsskyldigas bekostnad.

Sverige är genom IEP-avtalet (Internationella energiorganet IEA:s grundläggande dokument) och EU:s oljelagringsdirektiv (2009/119/EG) förbundet att hålla beredskapslager motsvarande 90-dagars nettoimport. Brister i beredskapslagret kan i förlängningen leda till bötfällning av Sverige i EU. Dessutom är det av vikt för allmänhetens tilltro till den krishanteringsförmåga som beredskapslager av olja och drivmedel innebär, att det finns avgiftsinstrument som upprätthåller efterlevnaden av lagringsskyldigheten. Slutligen är det viktigt att den möjlighet som lagen erbjuder industrin, att täcka lagringsskyldighetens varukostnad med endast ett minimitillägg vid korta störningar och förseningar, tas tillvara, medan systematiska brister leder till hårdare påföljd. Därför gjorde Energimyndigheten inför lagringsåret 2016/2017 en översyn av avgiftsuträkningsmodellen, för att förbättra förutsägbarheten och främja beredskapslagringssystemets stabilitet. Modellen kan komma att utvecklas ytterligare, men kommer i så fall att kommuniceras till lagringsskyldiga innan den börjar tillämpas.

Lag och förordning

Enligt Lag (2012:806) om beredskapslagring av olja gäller:

8 kap. Lagringsavgift och förseningsavgift

7 § En lagringsavgift ska tas ut av en lagringsskyldig som inte håller lager i den omfattning som har beslutats.

Lagringsavgiftens storlek ska beräknas per dag och motsvara kapitalkostnaden för den mängd bränsle som bristen i lagret uppgår till, med ett kostnadstillägg på högst 1 000 procent av kapitalkostnaden.

En lagringsavgift får sättas ned eller efterskänkas om det finns synnerliga skäl.

9 § Om en lagringsavgift eller en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning ska avgiften lämnas för indrivning. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

10 kap. Överklagande

1 § [...] Beslut om lagringsavgift enligt 8 kap. 7 § [...] får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

2 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

3 § Ett beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen gäller omedelbart om något annat inte har angetts i beslutet.

Enligt Förordning (2012:873) om beredskapslagring av olja gäller:

25 § Det kostnadstillägg som avses i 8 kap. 7 § lagen (2012:806) om beredskapslagring av olja ska beräknas per lagringsbränsle och för det lagringsår när lagret uppvisar brist och utgöra

1. 300 procent av kapitalkostnaden för de första tio dagarna,
2. 400 procent av kapitalkostnaden för de därpå följande tio dagarna, och
3. 500 procent av kapitalkostnaden för de därpå följande dagarna.

Om en brist i lagret visar sig vara större än vad som rapporterats av den lagringsskyldige, ska vart och ett av kostnadstilläggen i första stycket fördubblas för den brist under lagringsåret som inte har rapporterats.

26 § Beräkning av en lagringsavgifts kapitalkostnad ska grundas på genomsnittlig marknadsmässig ränta och varukostnad under den kalendermånad som föregått bristen i lagret.

Energimyndigheten ska inför varje lagringsår underrätta dem som är lagringsskyldiga om grunderna för beräkning av lagringsavgifter.

Beräkning av lagringsavgift

Lagringsavgiften för lagringsbränslena Motorbensin, Flygfotogen, Dieselbränsle/eldningsolja 1 samt övriga eldningsoljor beräknas utifrån oljeindustrins genomsnittliga produktpriser för föregående månad. Energimyndigheten eftersträvar att beräkningen av lagringsavgiften ska vara transparent och enkel. Produktpriser hämtas bl.a. i samarbete med Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet, SPBI, och ränteunderlaget från den av Riksbanken publicerade reporäntan.

Lagringsavgiften, som den definieras i lag och förordning, består av **kapitalkostnad** (genomsnittlig marknadsmässig ränta och varukostnad), samt ett **kostnadstillägg** (som eskalerar ju fler bristdagar som inträffar, samt dubblas om bristen inte rapporterats till Energimyndigheten av lagringsskyldig utan konstaterats av myndigheten i efterhand). Summan av dessa två komponenter, utgör **lagringsavgiften**, som är den avgift som debiteras lagringsskyldig efter att lagerbrist konstaterats.

Kapitalkostnad

I första steget tas **varukostnaden** fram genom att lagringsbränslets produktpris multipliceras med den volym man har i brist, samt dess genomsnittliga marknadsmässiga ränta. Den totala varukostnaden (som i detta skede motsvarar volymdelen av lagringsskyldigheten på årsbasis) delas med 365 för att få fram ett dagsvärde och multipliceras slutligen med antalet dagar som bristen uppgått till.

Marknadsräntan delas med årets månader (12), för att få fram **varukostnadens månadsränta**. För att få fram vad dagskostnaden för varukostnadens ränta är, samt därmed få fram kapitalkostnaden för beredskapslagret under en dag, delas sedan månadsräntekostnaden med antalet dagar i den aktuella månaden. I exemplet nedan delas månadsräntan med 31 dagar eftersom exempelmånaden är

januari. Denna dagsräntekostnad adderas sedan till dagsvarukostnaden, varefter resultatet multipliceras med antalet dagars brist. Resultatet av uträkningarna motsvarar **kapitalkostnaden** för att hålla den aktuella volymen av lagringsskyldigheten under en dag.

Ränta

Utvecklingen av marknadsräntan följer reporäntan. I formeln för lagringsavgift sätts marknadsräntan till reporäntan under föregående månad, med en addering av 2,25 %. I december 2015 var reporäntan -0,35 %. Marknadsräntan vid beräkning av lagringsavgiften för januari 2016 skulle således resultera i 1,9 % (-0,35 % + 2,25 %).

I exemplen nedan så kommer räntesatsen ovan att tillämpas

Kostnadstillägg

Som påföljd, utöver lagringsskyldigs ersättning av kapitalkostnaden för bristande volym på dagsbasis, stipulerar FOBO att ett kostnadstillägg görs på kapitalkostnaden. Om detta inte gjordes skulle lagringsskyldig, i teorin, kunna välja att inte uppfylla sin skyldighet och istället erlægga lagringsavgift i efterhand, till i princip samma slutliga kostnad som lagerhållningen, men med undvikande av kapitalbinding. Med kostnadstillägget stärks incitamentet att efterleva lagringsskyldigheten, speciellt då det eskalerar ju fler bristdagar man har under ett lagringsår. Förordningen stadgar ett kostnadstillägg om:

300 % av kapitalkostnaden för de första tio dagarna,
400 % av kapitalkostnaden för de därpå följande tio dagarna och,
500 % av kapitalkostnaden för de därpå följande dagarna.

Lagringsavgiften är summan av kapitalkostnaden och kostnadstillägget.

Uträkningsexempel

Ingångsvärden

Volym: Beräkningsexempel av lagringsavgift utgår från en brist på 100 m³ för produktgruppen motorbensin under januari 2016.

Produktpris: Motorbensin (december 2015): 2896 kr/ m³

Antal dagar i januari: 31

Reporänta december 2015: -0,35 %

Marknadsränta januari: 1,9 % (-0,35 % + 2,25 % = 1,9 %)

1. Brist under 1 dag i januari:

d= dagar i aktuell månad

dd= dagar per år

Varukostnad: $(2\,896 \text{ kr/ m}^3 * 100 \text{ m}^3) = 289\,600 \text{ kr}$

Varukostnadens månadsränta $289\,600 \text{ kr} * (0,019/12) = 459 \text{ kr}$

Kapitalkostnad: $(459 \text{ kr}/31 \text{ d} + (289\,600 \text{ kr}/365 \text{ dd})) * 1 \text{ bristdag} = 808 \text{ kr}$

Vid brist i 1 dag så medför detta till ett kostnadstillägg på 300 % av kapitalkostnaden.

Kostnadstillägg: $808 \text{ kr} * 3 [300\%] = 2\,424 \text{ kr}$

Lagringsavgift: $808 \text{ kr} + 2\,424 \text{ kr} = 3\,232 \text{ kr}$

2. Brist under 10 dagar i januari:

Varukostnad: $(2\,896 \text{ kr/ m}^3 * 100 \text{ m}^3) = 289\,600 \text{ kr}$

Varukostnadens månadsränta $289\,600 \text{ kr} * (0,019/12) = 459 \text{ kr}$

Kapitalkostnad: $(459 \text{ kr}/31 \text{ d} + (289\,600 \text{ kr}/365 \text{ dd})) * 10 \text{ bristdagar} = 8\,082 \text{ kr}$

Vid brist i 10 dagar så medför detta ett kostnadstillägg på 300 % av kapitalkostnaden.

Kostnadstillägg: $8\,082 \text{ kr} * 3 [300\%] = 24\,246 \text{ kr}$

Lagringsavgift: $8\,082 \text{ kr} + 24\,246 \text{ kr} = 32\,328 \text{ kr}$

3. Brist under 15 dagar i januari:

Varukostnad: $(2\,896 \text{ kr/ m}^3 * 100 \text{ m}^3) = 289\,600 \text{ kr}$

Varukostnadens månadsränta $289\,600 \text{ kr} * (0,019/12) = 459 \text{ kr}$

Kapitalkostnad: $(459/31 \text{ d} + (289\,600 \text{ kr}/365 \text{ dd})) * 15 \text{ bristdagar} = 12\,123 \text{ kr}$

Vid brist i 15 dagar så medför detta att kostnadstillägget för de första 10 dagarnas kapitalkostnad multipliceras med 300 % och de resterande 5 dagarnas kapitalkostnad med 400 %, se nedan.

Kostnadstillägg: 8 082 kr [*kapitalkostnad* 10 dagar, se ovan] * 3 [300 %] +
4 041 kr [*kapitalkostnad* 5 dagar, se ovan] * 4 [400 %]
= 40 410 kr

Lagringsavgift: 12 123 kr + 40 410 kr = **52 533 kr**

4. Brist under 21 dagar i januari:

Varukostnad: (2896 kr/ m³ * 100 m³) = 289 600 kr

Varukostnadens månadsränta 289 600 kr * (0,019/12) = 459 kr,

Kapitalkostnad: (459 kr/31d + (289 600 kr/365 dd)) * **21 bristdagar** = 16 972 kr

Vid brist i 21 dagar så medför detta att de första 10 dagarnas kapitalkostnad multipliceras med 300 % och de därpå följande 10 dagarna med 400 %. Den återstående dagens kapitalkostnad multipliceras med 500 %.

Kostnadstillägg: 8 082 kr [*kapitalkostnad* 10 dagar, se ovan] * 3 [300 %] +
8 082 kr [*kapitalkostnad* 10 dagar, se ovan] * 4 [400 %] + 808 kr
[*kapitalkostnad* 1 dag, se ovan] * 5 [500 %] = 60 614 kr

Lagringsavgift: 16 972 kr + 60 614 kr = **77 586 kr**